

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

Paulus in Rome (11)

....ongehinderd...

Handelingen 28:31b

Ja - u leest het goed. 't Is maar één woord waarover deze overdenking gaat. het is een opmerkelijk woord. We zijn zo gewend aan het woordje amen als slotwoord. De vier Evangelieën eindigen ermee. Evenzo de apostolische brieven, en ook het boek Openbaring. Maar het laatste woord van het boek Handelingen is niet het woordje amen. O zeker - er is een handschrift dat dit woordje wel heeft. Ik denk dat de overschrijver het ongepast vond om het niet te gebruiken.

We noemen de Handelingen de Acta van de apostelen. Beter zou zijn de Acta van de Heilige Geest. Nog beter de Acta van Jezus Christus door de Heilige Geest. Ook dat laatste woord van de Handelingen wijst heen, neen - niet naar mensen, niet naar apostelen, niet naar hun kracht, maar naar Jezus Christus en de Heilige Geest, en naar de kracht van Dezen.

Ik noem dat laatste woord van de Handelingen een geweldig woord. 't Hoort bij de twee werkwoorden in 't voorafgaande, bij het prediken en leren, het prediken van het Koninkrijk Gods en het leren van de Heere Jezus Christus. Dat is een wonder, ja - het grootste wonder dat die twee ongehinderd geschieden. Vergeet u niet: het is in Rome. Die stad kunnen we noemen het hol van de leeuw, letterlijk en figuurlijk. Daar worden christenen geworpen voor de wilde dieren. Paulus is zelfs een keer op het nippertje gered uit de muil van een leeuw. Rome is de stad van de briesende leeuw, van satan. Die is daar heer en meester. Hij, Gods grote wederpartijder, heeft daar de zeggenschap. De keizer van Rome, die

zich noemt de divus, de goddelijke, die genoemd wordt een godeszoon, is zijn vazal, zijn instrument.

Onder het Oude Testament stond de draak voor de vrouw die het Jongske zou baren. Om de geboorte van hét Zaad der vrouw te verhinderen. Denkt u aan Israël in Egypte, aan farao die het bevel gaf om alle Israëlitische jongetjes te doden. Denkt u aan Ezau die Jakob naar het leven staat. Denkt u aan Saul die zijn spies tot twee keer toe werpt naar David. Denkt u aan Haman; en als het Jongske toch gebaard is, zie daar komen de soldaten van Herodes met getrokken zwaard naar Bethlehem! Nu wordt het Evangelie van Jezus Christus gepredikt in Rome. Let u erop - : satan is uit de hemel geworpen en vervolgt nu te vuur en te zwaard de Vrouw die het Jongske gebaard heeft. De vraag komt op: is hij uit Rome vertrokken, is hij op vakantie gegaan, is hij in slaap gevallen? O neen! Hier is - of u het er mee eens bent of niet - hier is Openbaring 20:2: "en hij greep de draak, de oude slang, welke is de duivel en satanas, en bond hem duizend jaren". Weet u dat ene woordje ongehinderd laat zien de macht van Jezus Christus en toont ons het effect van Golgotha. 't Was reeds voorzeggd terstond na de val in het paradijs. Door u, door mij door moeden en vrijwillige ongehoorzaamheid heel de schepping uitgespeeld in de handen van satan. Maar also lief had God Zijn schepping, dat Hij hét Zaad der vrouw zou geven, en Dat zou 's vijands kop vermorzelen. Dat is gebeurd op Golgotha. Met het kruis is satan overwonnen. Christus Die gezeten is aan 's Vaders rechterhand regeert. Hij heeft de heerschappij; satan is aan Hem onderworpen. Daarom in Rome het

prediken en leren ongehinderd! Ziet u nu in dat ene woord de grote Triomfator, de Overwinnaar? Wat een hindernissen zijn er wanneer we zitten onder de verkondiging van het Evangelie. Daar is mijn doodstaat, dood in zonden en in misdaden. Doof, een toegesloten hart; en dat niet het enige. Onderworpen aan satan; hij mijn heer en meester. "Ik lig gekneld in banden van de dood". Wie zal mij daaruit verlossen? Voorts: mijn vijandschap, ik wil niet dat Jezus Koning over mij wordt. Bovendien - ik ben een vat boordevol ongeloof.

Op dit ogenblik is er de openbaring van Jezus Christus Die alle hindernissen wegneemt. Is dat niet groot en rijk? Val Hem toch nederig te voet en u zult van Hem Zijn wegen leren. Hij kan en Hij wil. Dat komt te staan tegenover uw niet-kunnen en niet-willen. Hoe is het bij u in de gemeente? Geschiedt de Evangelieverkondiging ongehinderd? Hindernissen kunnen er zijn voor de dienaar des Woords. Als hij niet verstaat dat genade genade is. Als hij geen raad weet met een volkomen Zaligmaker. Of als hij niet recht staat tegenover de Heere. Als hij vasthoudt aan zonden. Door allerlei kan hij een rem vormen voor de loop van het Evangelie. Er kan zijn een gecompliceerde prediking. Ik bedoel daarmee dat men mensen wil tegemoetkomen en tevreden wil stellen. 't Is de ene keer zus en de andere keer zo. O satan poogt op zoveel manieren om het Evangelie te verhinderen. Hij heeft een grote invalspoort omdat het Evangelie niet naar, in overeenstemming is met ons vlees. Mijn vlees staat haaks op het Evangelie, is er vijand van. Och wat een hindernissen kunnen er zijn in een gemeente.

Dat ene woordje "ongehinderd" mag begerig, jaloers maken en brengen tot het gebed: "och, grote Koning dat in onze gemeente, in mijn leven, in het leven van ambtsdragers elke rem, elke hindernis wordt weggenomen". Wat

zou er dan een Leven door en uit de Koning zijn!
Ds. v. Z.

a.d. Rijn. Telefoon: 0172-474202.
Postbank: 704350.

Van de administratie

In de afgelopen weken konden we 8 nieuwe abonnees inschrijven. Een goed begin in het nieuwe jaar. Aan giften ontvingen we voor ons blad f 150,- en van de Chr. Geref. Bethelkerk te Sliedrecht een gift van f 1.000,- voor de school in Dundas.

Voor dit alles weer heel hartelijk dank. Als het goed is, heeft u vorige week de acceptgirokaart voor de betaling van het abonnementsgeld over 1998 allen ontvangen.

We zien met belangstelling uw betalingen van het abonnementsgeld met giften en overbetalingen tegemoet (zie het vorige nummer).

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk.
Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Copie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar: Ds. A. van Heteren, Voordijk 247, 2992 AL Barendrecht, telefoon 0180-613069.

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 0172-474202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar.
Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.
Advertenties f 0,60 per mm met een kolombreedte van 6 cm.
Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op geluidscassette en/of in braille, groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

Van de redactie

Inhoud

Ds. P. den Butter vervolgt zijn serie over de brief van de apostel Paulus aan de Filippienzen. Ds. H. Polinder schrijft verder over "Des Christens groot interest" van Willam Guthrie. Ds. J.H. van Dijk schrijft een eerste artikel over "Gaat de dominee voorbij?". Daarin wordt ons een spiegel voorgehouden van onze moderne samenleving waarin het Woord Gods en

Paulus en de Filippienzen (10)

'Sommigen prediken ook wel Christus door nijd en twist, maar sommigen ook door goedwilligheid. Genen verkondigen wel Christus uit twisting, niet zuiver, menende aan mijn banden verdrukking toe te brengen; doch dezen uit liefde, dewijl zij weten, dat ik tot verantwoording van het Evangelie gezet ben. Wat dan? Nochtans wordt Christus op allerlei wijze, hetzij onder een deksel, hetzij in der waarheid, verkondigd'

(Fil. 1:15-18).

In de verzen 12-14 van het eerste hoofdstuk van zijn brief aan de Filippienzen heeft Paulus geschreven dat het Evangelie, ondanks het feit, dat hij gevangen gezet is, toch geen schade geleden heeft. Integendeel, hij heeft juist mogen zien, dat er voortgang was in de verbreiding van Gods Woord. Onder de heidenen draagt het vrucht en zij, die de Heere mogen kennen durven het met vrijmoedigheid uitdragen, mede aangespoord door het voorbeeld dat ze in Paulus hebben kunnen zien. Als Paulus eenmaal zover gekomen is gaat hij wat nader in op de prediking van het Woord, zoals hij die om zich heen ziet plaatsvinden. Daarbij maakt hij onderscheid tussen de ene prediker en de andere. Het is hem namelijk gebleken, dat de motieven die de verschillende predikers drijven, sterk van elkaar verschillen. Ja, het is zelfs zo, dat die motieven in bepaalde gevallen lijnrecht tegenover elkaar staan. En dat terwijl de inhoud van de prediking bij allen toch in grote lijnen dezelfde is. Wat is dan die inhoud?

Inhoud van de prediking

Hoe verschillend de motieven ook

de predikers van Gods Woord al minder gehoor vinden. Het proces van geestelijke uitholling in kerken en maatschappij wordt aan de orde gesteld.

Afscheid en intrede Ds. E. Hakvoort

We willen de data van afscheid en intrede vast aan u doorgeven. Ds. Hakvoort zal D.V. donderdag 12 februari afscheid nemen van de gemeente van Meerkerk. De dienst vangt aan om half 8. Bevestiging te Alphen a/d Rijn woensdag 25 februari D.V. om 3 uur door Ds. J. Veenendaal en intrede 's avonds om half 8.

AvH

zijn, de inhoud is in alle gevallen: Christus. Tot drie maal toe lezen we dat in de woorden van de apostel. In vs. 15 zegt hij: Sommigen prediken ook wel Christus. In vs. 16 lezen we: Genen verkondigen wel Christus. En in vs. 18 staat het nogmaals: Nochtans wordt Christus verkondigd. Het is duidelijk, dat het in alle gevallen om de prediking van Christus gaat; de prediking waarin Zijn Persoon en werk centraal worden gesteld. Ja, door allen wordt verkondigd: Christus is de enige en volkomen Zaligmaker en Middelaar. De predikers, die Paulus op het oog heeft, brengen dus niet een 'ander Evangelie'. Er is geen sprake van verwatering van de boodschap. Daarom heeft de mening van hen die denken dat Paulus hier over de Judaïsten schrijft, geen grond. U weet, de Judaïsten waren die christenen, die afkomstig waren uit het Jodendom, en die maar moeilijk afscheid konden nemen van de Joodse tradities. Zij waren van mening, dat een christen ook nog verplicht is de wet van Mozes na te leven. Zij achtten het bijvoorbeeld noodzakelijk dat ook de bekeerde heidenen besneden zouden moeten worden. Geloven in Christus was nodig, maar niet voldoende. De gerechtigheid van Christus moet aangevuld worden met een stuk gerechtigheid van de bekeerde mens zelf.

Welnu, van die boodschap heeft Paulus nooit gezegd, dat daarin Christus gepredikt wordt. Hij heeft de leringen van de Judaïsten juist gebrandmerkt als een verloochening van het algevoegzame van het werk van Christus. Het Evangelie van de Judaïsten noemt Paulus een 'ander Evangelie'.

In de brief aan de Filippienzen zal

Paulus ook nog over deze dwaalleraars schrijven en dan is hij niet zuinig in de manier waarop hij hen noemt. "Honden" noemt hij hen. "Kwade arbeiders" (3:2). Nee, zij verdienen niet de naam Christus-predikers. Maar die betiteling geeft Paulus wel aan de predikers, waar het over gaat in hoofdstuk 1. De prediking, die zij brengen, is qua inhoud wel zuiver. De inhoud is namelijk zoals God wil dat die zijn zal. Daarin is geen afwijking te constateren. Daarin gaat het wel degelijk om Christus.

Toch is er in de prediking van sommigen van die boodschappers iets fout. Wat? Dat heeft te maken met de motieven, die hen drijven.

Verkeerde motieven

Op dit punt gaan de wegen uiteen. Paulus toont nu aan dat er twee groepen predikers zijn. Hij duidt ze aan met een serie tegenstellingen. En dan blijkt dat de een door zuivere en de ander door verkeerde motieven geleid wordt. Laten we eerst letten op de verkeerde motieven.

Ik moet zeggen, dat we het ons eigenlijk niet eens goed voor kunnen stellen, maar toch blijkt uit de woorden van de apostel dat er predikers van Christus zijn, die bij hun werk geleid worden door motieven die regelrecht uit de hel afkomstig zijn. Predikers, die beheerst worden door nijd en twist (vs. 15); door twisting en onzuiverheid (vs. 16). Zij prediken onder een deksel (vs. 18). Had u gedacht dat zo iets mogelijk zou zijn?

Preken uit nijd - dat is nota bene hetzelfde motief dat de Joden ertoe hebben geleid Jezus aan Pilatus over te leveren. Prediken uit twist - dat is het beginsel van rivaliteit, waarbij de ene prediker de concurrent van de andere wordt. Prediken uit twisting - uit zelfzucht, waarbij het de prediker alleen maar gaat om zelf erkend te worden en de eer te ontvangen. Prediken uit motieven die niet zuiver zijn en waarin alles wat edel is ontbreekt. Prediken onder een deksel - ze doen wel alsof het om Christus gaat, maar in feite zoeken ze in de prediking alleen zichzelf. Wat is dat toch bij deze mensen? Hoe komt een mens erbij om zich door zulke motieven te laten leiden bij het hoge werk van de verkondiging van het Evangelie van Christus?

Het enige antwoord op deze vragen is gelegen in het feit, dat deze predikers afgunstig zijn op de apostel Paulus. Daarom willen ze verdeeldheid zaaien tussen zichzelf en Paulus en natuurlijk

ook tussen hun eigen volgelingen en de volgelingen van Paulus. Het gaat hen ten diepste om zichzelf en om het hebben en houden van een aanhang. Nee, ze hebben echt niet het welzijn van hun aanhangers op het oog, al zeggen ze natuurlijk van wel. Ze hebben ook de eer van God en Christus niet op het oog. Ze zijn alleen maar zelfzuchtige mensen.

Is dat niet bedroevend? En waarom doen ze dit dan? Paulus zegt ervan in vs. 6 dat het hen erom te doen is om op deze manier aan Paulus' banden verdrukking toe te brengen. Ze bedoelen Paulus' gevangenschap op deze wijze te verzwaren. Er is al een teken aan zijn handen. Nu willen ze ook nog een teken aan zijn hart vastbinden. Ze willen de innerlijke rust van de apostel verstoren. Ziet u het voor u?

Maar waarom handelen ze zo? Wel, deze predikers waren bekend in Rome. Voordat Paulus in die stad kwam was daar al een gemeente van christenen. Die gemeente had predikers, die in aanzien stonden onder het volk. Over hen werd gesproken. Er werd zelfs met respect en waardering over hen gesproken. Maar nu is Paulus gekomen en nu praten alle mensen over Paulus. Nu is het alles Paulus wat de klok slaat. En de roem van die andere predikers gaat al meer tanen. Dat kunnen ze niet verdragen. Daardoor is de afgunst ontstaan. En zijn ze gaan proberen hun verloren positie weer terug te winnen. Hoe? Door met des te meer ijver te gaan prediken. Nee, niet een andere boodschap. Ze brengen nog dezelfde die ze altijd gebracht hebben. Dezelfde boodschap die ook Paulus brengt. De boodschap aangaande Christus. Aan die boodschap wordt niets veranderd. Maar de motieven die achter hun optreden schuilen zijn niet goed meer. Dat zijn zondige motieven. Motieven van afgunst en jaloezie.

Zuivere motieven

Er zijn echter ook andere predikers, zo laat Paulus weten. Predikers, die ook de boodschap van Christus brengen, maar zij doen dat uit zuivere motieven. Uit goedwilligheid, zo lezen we in vs. 15. Zij hebben geen hekel aan Paulus. Zij voelen zich door de komst van de apostel niet bedreigd of beconcurrerd. Zij zijn dan ook niet afgunstig. Zij hebben de beste bedoelingen ook met het oog op de apostel. Ja, zij handelen uit liefde (vs. 17). Zij worden geleid door God, die Zelf liefde is. Zij brengen de boodschap ook in der waarheid (vs. 18). Dat is: in betrouw-

baarheid. Als zij Christus verkondigen doen ze dat in oprechtheid, met de bedoeling dat Christus werkelijk zal worden gekend en geloofd. Zij hebben wel degelijk het heil van zondaren en de eer van Christus op het oog. Daar is Paulus van overtuigd.

En welke bedoeling hebben zij? In vs. 17 lezen we, dat zij weten dat Paulus gezet is tot verantwoording van het Evangelie. Welnu, daarbij willen ze de apostel steun bieden. Ze voelen zich zozeer met hem verbonden, dat ze alles willen doen om hem te bemoedigen. Liefde tot de waarheid, alsook liefde tot Paulus drijft hen.

Hun motieven staan dus lijnrecht tegenover die van de andere predikers. Er is nogal verschil!

En hoe reageert Paulus daar dan op? Wel, hij zegt: Nochtans wordt Christus verkondigd! Goede motieven of verkeerde motieven - Christus' Naam wordt bekend gemaakt.

Verdorvenheid

Maar voordat we verder letten op de reactie van Paulus willen we eerst nog eens even stilstaan bij een aantal dingen die ons in de houding van deze twee categorieën predikers duidelijk worden. Het eerste waar we hier mee in aanraking komen is wat genoemd zou kunnen worden een schokkend commentaar bij de verdorvenheid van ons hart.

Gaat u maar na. Hier zijn mensen bezig met het hoogste en edelste werk dat zich laat denken: het verkondigen van het Evangelie van Christus. En daarbij laten ze zich nota bene leiden door lage, zondige motieven. Christus prediken en tegelijkertijd de zonde bedrijven. Kan dat samengaan?

De vraag laat zich stellen of deze mensen ware christenen waren. Wel, als de gesignaleerde instelling hun eigenlijke instelling is, dan kan er geen sprake van zijn dat zij echte christenen waren. Nijd en afgunst zijn eigen werken des duivels. En wie zich door deze boze hartstochten laat drijven is bezig met satanswerk. Dan zijn deze predikers valse broeders geweest. En er waren in die dagen valse broeders!

Het is echter ook mogelijk dat zij wel ware christenen waren. Maar dan zaten ze wel in een strik. Natuurlijk, dat kan gebeuren. Gods Woord is daar heel eerlijk in. Meer dan eens lezen we van Gods kinderen, die in een strik vallen en een tijd lang in zonde leven. Dat kan inderdaad de strik en de zonde van afgunst zijn. Niet voor niets wordt daar dan ook tegen gewaarschuwd.

Zie bijv. Gal. 5:26.

Het moet inderdaad gezegd worden, dat het nog voorkomt onder de predikers van het Woord, dat zij afgunstig zijn op elkaar. De ene prediker heeft meer talenten dan de andere. De ene dienaar heeft meer zegen op zijn werk dan de andere. En dan blijkt wel eens, dat men dat niet kan hebben en dat er afgunst ontstaat. Had u dat niet verwacht van dienaren van het Woord?

In ieder geval laat deze zonde zien hoe boos en verdorven het menselijk hart is. Ja, een bron van verderf is het. Arglistig is het hart, ja dodelijk. Verwacht er dan ook niets goeds van.

Daarom hebben we meer nodig dan alleen maar wat godsdienst. Een nieuw hart is nodig. En Gods kind wordt ertoe gedrongen om "het hart te bewaren boven al wat te bewaren is" (Spr. 4:23). Als dat niet gebeurt, wat kunnen er dan een verdorvenheden uit het hart voortkomen.

Wat een ernstige waarschuwing ligt hier ook voor dienaren des Woords in besloten. Ik zou trouwen de kring nog wel breder willen trekken door er alle ambtsdragers bij te noemen. Zij arbeiden immers allemaal met het Woord? Wat hebben zij het nodig om bedacht te zijn op een verkeerde geest die hen zo gemakkelijk in zijn greep krijgt. De geest van afgunst. Als de een meer gezien is in de gemeente dan de ander. Als de een meer vrucht op zijn arbeid mag zien dan de ander. O, wat ligt het dan vlak om de hoek, die geest van afgunst.

Prachtig is altijd weer het voorbeeld

van Robert Murray McCheyne. Toen hij op de terugreis was na een verblijf in Palestina hoorde hij in Hongarije, dat God in zijn gemeente Dundee in Schotland onder de arbeid van William Burns een opleving had gegeven. Daar had McCheyne toen hij nog in Dundee was herhaaldelijk en vurig om gebeden, maar God had die gebeden toen niet verhoord. De Heere verhoorde ze echter toen McCheyne zelf niet in Dundee was. Was hij toen afgunstig? Integendeel, hij verheugde zich grotelijks in de werken des Heeren. Er was geen spoor van jaloezie bij hem.

Het zal wel nooit helemaal ideaal worden in de kerk des Heeren hier op aarde. Ook de kerk in de dagen van Paulus laat zien dat er heel wat gebreken en zonden voorkwamen. We moeten dan ook maar niet al te zeer ontsteld zijn als we zien dat de kerk van vandaag ook vele gebreken vertoont. Daarmee willen de gebreken niet goedgepraat zijn. Integendeel. De vraag blijft echter wel allereerst: Wordt Christus gepredikt? Als dat zo is, dan is er voor een kerk nog hoop, alle gebreken ten spijt. Maar als de inhoud van het Evangelie veranderd wordt en als het niet meer is "Jezus Christus en Dien gekruisigd" - wee dan die kerk! Als onze activiteiten en onze inzichten en onze opvattingen de toon aan gaan geven, dan is het spoedig met de kerk gedaan!

Den Butter

zoveel in Zijn Woord gegeven en door middel van Zijn Woord wil Hij de geloofszekerheid werken en licht geven over onze verhouding tot God.

Onjuiste gedachten

We kunnen ook onjuiste gedachten hebben over het geloofsleven. We kunnen dingen als toetssteen voor het echte geloof gaan gebruiken die niet voortdurend en altijd in het hart van een gelovige gevonden worden. Een gelovige verkeert niet altijd in een toestand waarin hij veel van Gods genade beleeft. Wanneer we dat alleen als norm gaan hanteren, blijft de onzekerheid. We kunnen denken dat echte christenen geen last meer van hebben van zonden die hen overheersen. Maar dat is niet in overeenstemming met het Woord van God. De dichter van Psalm 65 zegt in vers 4: "Ongerechte dingen hadden de overhand over mij; maar onze overtredingen verzoent Gij". Deze gelovige spreekt over ongerechtigheden die de overhand in zijn leven hadden. Dat is ook meer dan eens de werkelijkheid in het leven van een kind van God.

We kunnen menen dat alle ware christenen altijd een vrije toegang tot God ervaren. Maar dit is ook niet overeenkomstig de vele droevige bevindingen van de gelovigen die we in de Bijbel vinden. We horen hen klagen omdat zij door de Heere niet verhoord worden en van Hem verlaten zijn.

Een onjuiste gedachte is ook dat allen die de Heere vrezen het getuigenis van de Heilige Geest in zich voelen dat ze kinderen Gods zijn. Op deze manier blijven velen in duisternis omdat zij dit getuigenis in zich niet hebben. Guthrie komt later in zijn boek nog terug op het getuigenis van de Heilige Geest in onze harten. Hier zegt hij dat we eerst hebben te geloven en te vertrouwen op het getuigenis dat God gegeven heeft van Zijn Zoon, namelijk dat in Hem het leven is voor de mensen. En daarna moeten wij uitzien naar het getuigenis van de Heilige Geest. We zullen D.V. zien wat Guthrie hier nog meer van zegt.

Zo kunnen onjuiste voorstellingen van zaken in het geestelijke leven er de oorzaak van zijn, waardoor gelovigen in onzekerheid verkeren. We hebben het steeds weer nodig om door de Heilige Geest in het Woord onderwezen te worden. Hij leidt in al de waarheid.

Dwalingen

Zo zijn er nog meer dwalingen die

Des Christens groot interest (3)

In het vorige artikel zagen we hoe Guthrie een aantal dingen noemt die er de oorzaak van kunnen zijn dat mensen geen zicht hebben op hun aandeel in Christus. We noemen er hier nog enkele.

Ernstig onderzoek

Onderzoeken we onszelf ernstig voor Gods aangezicht? Velen klagen dat God hen niet te kennen geeft wat hun deel is. Ze vragen zich af of ze in of buiten Christus zijn. Maar Guthrie zegt: "Zijn de ware kenmerken van een deel aan Christus ons niet duidelijk en veelvuldig beschreven? Er zijn zovele dingen geschreven opdat onze blijdschap vervuld zij en opdat degenen die geloven mochten weten dat zij het eeuwige leven hebben. En hij die gelooft heeft een getuigenis daarvan in

zichzelf" (1 Joh. 5:10). Guthrie laat ons hier zien dat wij maar niet te snel de oorzaak bij de Heere moeten leggen. Hebben we onszelf ernstig onderzocht aan de hand van het Woord van God? Beproeven we onszelf? Guthrie weet uiteraard ook van de verschillende leidingen van God met Zijn kinderen. De weg tot de volle geloofszekerheid is niet bij een ieder gelijk. Ieder kind van God heeft niet direct zo'n diepe geloofskennis van Christus dat we in ons hart de volle zekerheid van het geloof ervaren.

Guthrie legt hier de vraag in ons midden neer of we werkelijk onszelf onderzoeken. Wanneer ook de zwakgelovige zich onderzoekt aan de hand van het Woord, zal hij ook vanuit het Woord leiding ontvangen die hem vermaant en vertroost. God heeft ons

mensen op een verkeerd spoor kunnen brengen wanneer zij zichzelf onderzoeken. Het is een dwaling om te denken dat ieder die in Christus is ook werkelijk weet dat hij in Christus is. Hij wijst hierbij op 1 Johannes 5:13. Johannes schrijft deze dingen aan degenen die geloven opdat zij weten dat ze het eeuwige leven hebben. De Heere geeft door Zijn Woord en Geest de kennis van het bezitten van het eeuwige leven.

Treffend geeft Guthrie hier ook aan dat het geloof altijd weer een zaak is van strijd en aanvechting. Wie vandaag gelooft, vertrouwt en belijdt: "De Heere is mijn Toevlucht" kan op een ander moment dat soms niet zeggen.

Niet iedere gelovige heeft een even sterk geloof. De één kan zeggen: "Want ik ben verzekerd dat niets mij zal kunnen scheiden van de liefde Gods in Christus." Een ander komt niet verder dan te bidden: "Ik geloof Heere kom mijn ongelovigheid te hulp."

Heel pastoraal wil Guthrie hier laten zien dat het geloof trap en mate kent. Eén bepaalde trap of mate van het geloof moeten we niet tot de norm voor de echtheid van het geloof gaan verheffen. Dan brengen we onszelf geestelijke schade toe. Laten we voortdurend leerling van de Heilige Schrift zijn om te luisteren wat de Heere ons aanwijst als het echte geloof en hoe het geloof functioneert in al zijn verscheidenheid.

Het laatste wat Guthrie noemt in het eerste hoofdstuk is dat we niet moeten menen dat het ongegronde vertrouwen van velen het echte geloof is. Het is de werkelijkheid dat velen zich bedriegen maar dit mag ons er niet toe brengen dat we zekerheid van het geloof verdacht maken en voor onbereikbaar verklaren. Soms bestaat er bijvoorbeeld al een wantrouwen tegen iemand die spreekt in de volle zekerheid van het geloof. We gaan soms zover dat we de twijfel over onze staat als een kenmerk van het ware geloof beschouwen. Hoewel er velen zijn die menen in te gaan en straks niet kunnen, toch kunnen sommigen op goede en vaste gronden zeggen: "Wij weten dat wij uit God zijn en de wereld in het boze ligt" (1 Joh. 5:19).

Verskillende wegen

Guthrie gaat nu nog wat dieper in op de verschillende wegen die de Heere gaat met Zijn kinderen. We zagen al eerder dat er vaak gedacht wordt dat er één bepaalde weg is. Maar Guthrie laat

zien dat het absoluut niet het geval is. Hij geeft een aantal voorbeelden. Johannes de Doper is in de schoot van zijn moeder geroepen. Hij was van de baarmoeder af geroepen en geheiligd. Dat kan vandaag ook nog. Dan word je in je jeugd bewaard door de Heilige Geest voor zonden. Deze mensen kunnen vaak niet zeggen wanneer ze God voor het eerst leerden kennen. Maar de vruchten zijn er wel. Guthrie omschrijft die als geestelijke oefeningen. Zij ontdekken geleidelijk aan de zonde in hun hart en voelen zich dan van de Heere verlaten. Dan gaan ze opnieuw de Heere zoeken. Een andere wijze waarop iemand door de Heere getrokken kan worden omschrijft Guthrie als een 'evangelische wijze'. Een voorbeeld daarvan is Zacheus. Christus roept hem. Hij ontvangt Christus met blijdschap in zijn huis. In zijn huis komt de erkenning van zijn zonde tegenover de naaste en wil hij die in orde maken. Maar er was geen schuldbelijdenis voordat Christus hem riep en bij hem in zijn huis kwam. In de Schrift biedt Christus Zich vrij en onvoorwaardelijk aan en mensen worden genodigd tot Hem. Hoewel vaak gebeurt dat mensen eerst wat zien van hun zonde door het werk van de wet, toch mag niemand van ons eisen dat we eerst dat werk in onszelf moeten waarnemen om tot Christus te gaan. We zien hoe duidelijk Guthrie hier spreekt over het aanbod van Christus in de Schrift waardoor een ieder tot Hem gaan mag. Zo laat Guthrie zien dat de Heere op verschillende manieren een zondaar tot Zich kan trekken. Het is nodig om kennis te hebben van de verschillende wegen van de Heere opdat we niet zouden wachten op één bepaalde manier van bekering.

Gods gewone weg

Vervolgens spreekt Guthrie over de

weg die de Heere gewoonlijk gaat met zondaren. U moet hier niet de conclusie uit trekken dat Guthrie een bepaalde weg voorschrijft. Dat is al wel gebleken. Hij wil alleen vanuit de Schrift en uit de praktijk laten zien hoe de Heere gewoonlijk met Zijn volk handelt.

Hij wil een helder licht laten schijnen over Gods wegen met Zijn volk, opdat we daarover geen verkeerde gedachten hebben.

Guthrie omschrijft die gewone weg als de weg waarbij zondaren tot Christus gebracht worden door middel van het werk van de wet. Tegelijk zegt Guthrie dat hier ook weer onderscheid in is. Dat kan op een plotselinge manier gebeuren zoals bij menigte van 3000 op de Pinksterdag. Zij werden doorgestoken in het hart. Ze worden op die dag in één keer diep overtuigd van hun zonde. Ook de stokbewaarder van Filippi is hier een voorbeeld van. Deze mensen kunnen de dag nooit vergeten waarop zij direct deel gekregen hebben aan Christus.

Maar de Heere kan dit ook op een zachte, rustige, geleidelijke manier doen. De volgende keer zullen we D.V. zien hoe hij dit verder uitwerkt.

Samenvattend kunnen we zeggen dat Guthrie ons geestelijke kennis wil geven van de verscheidenheid waarmee de Heere te werk gaat. kunnen wij iets aangeven van de weg die de Heere met ons gegaan is? Nee, niet om onszelf in het middelpunt te plaatsen, maar om de Heere de eer te geven. Wat een genade als we Gods weg met ons mogen zien. Wat is dat een wonder van Zijn genade, dat de Heere Zijn eigen weg met mij, zondig en diepschuldig, heeft willen gaan. Hij kiest in Zijn welbehagen die weg uit die wij nodig hebben! Tot eer van Zijn Naam.

H. Polinder

De Avondmaalspraktijk in vraag en antwoord (6)

(Lambertus Myseras)

Vraag:

Bewijs nu eens waarin a. de ware overtuiging 2. de wedergeboorte 3. het geloof 4. de heiligmaking 5. het kindschap 6. dat ik een ware bondeling ben 7. de vertroosting van de Heilige Geest, waaraan alleen Gods volk deel heeft, en 8. dat ik nooit zal afvallen, te kennen zijn, om daardoor vrijmoedig

aan het Avondmaal te gaan.

Antwoord:

1. Kenmerken van de ware overtuiging zijn:

a. Iemand die werkelijk overtuigd is, is niet alleen overtuigd van een enkele zondige daad, zoals Kaïn, ("mijn misdaad is groter dan zij vergeven

worde", Genesis 4:13) of Judas ("ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed", Mattheus 27:4) maar die is overtuigd van haar totaal verloren staat, zoals in Jeremia 31:19 "nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad en nadat ik mijzelf ben bekend gemaakt, heb ik op de heup geklopt, ik ben beschaamd, ja ook schaamrood geworden."

b. Een ware overtuigde zondaar heeft niet alleen maar tijdelijk een onrustig geweten, zoals de stadhouders Felix en Festus, Handelingen 24 en 26, die een ogenblik vreesden voor het toekomstige oordeel, maar zijn geweten is ontwaakt in de zin van Efeze 5:14 "ontwaakt, gij, die slaapt, en staat op uit de doden; en Christus zal over u lichten." Hij is levend gemaakt door de Heilige Geest, daar hij tevoren dood was, door de zonden en de misdaden; zie Efeze 2:1.

2. Kenmerken van de wedergeboorte:
a. Iemand die wedergeboren is, is begerig naar goed en geestelijk voedsel, naar genademiddelen en bediening van de Geest. Evenals een pasgeboren kind: "en als nieuwgeboren kinderen, zijt zeer begerig naar de redelijke onvervalste melk, opdat gij door dezelve moogt opwassen", 1 Petrus 2:1. Waar nieuw geestelijk leven is, daar is voedsel nodig. Daarom worden degenen die wedergeboren zijn, hongerig en dorstig genoemd: "zalig zijn die honger en dorsten naar de gerechtigheid", Mattheus 5:6. En Jesaja (55:1) roept: "o, alle gij dorstigen! komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld, en zonder prijs, wijn en melk."

b. Elke wedergeboren heeft liefde tot allen die wedergeboren zijn. Net als een kind dat zijn eigen zusters en broers liefheeft: "een ieder die liefheeft Degene, Die geboren heeft, die heeft ook lief degene die uit Hem geboren is", 1 Johannes 5:1.

3. Kenmerken van het zaligmakende geloof.

a. Een ware gelovige heeft door het bovennatuurlijke licht van de Geest zoveel dierbaarheid en noodzakelijkheid in de Heere Jezus gezien, dat hij die lieve Heere Jezus hoogacht, nl. als Eén die voor hem noodzakelijk is, om behouden te worden. Het Woord van 1 Petrus 2:7 is op hem van toepassing: "U dan, die gelooft is Hij dierbaar." Maar ook het omgekeerde geldt, alsof er stond: "U dan die de Heere Jezus dierbaar acht, heeft ook het geloof."

b. Zo iemand heeft de Heere Jezus voor zichzelf aangenomen, om door Hem behouden te worden: "zovelen Hem aangenomen hebben, heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Hem geloven", Johannes 1:12.

En in dat 'aannemen' ligt besloten: een overgeven van zichzelf aan Hem. Evenals in een lichamelijk huwelijk. Als men iemand aanneemt om zich daarmee te verenigen, dan betekent dat dat men zichzelf aan die ander overgeeft. En naarmate iemand dat ziet en gelooft, dat dat geloven en het geloof is, en zij dat 'aannemen' in zich vindt, komt men tot steunen en vertrouwen.

Ds. L. W. v.d. Meij.

is in kerkelijk Nederland en zijn oren en ogen goed de kost geeft, zal ook wel begrijpen, dat dit alles te maken heeft met de ontwikkeling, die zich al enige jaren voltrekt in kerk en samenleving. Veranderingen van opvattingen van oude vertrouwde normen en waarden, die plaatsgrijpen in de samenleving, werken door in het kerkelijke leven. Zij hebben zelfs in hoge mate bijgedragen tot het geestelijke klimaat, waarin wij vandaag moeten leven. Alle aandacht is dikwijls éézijdig gericht op het milieu, maar over de geestelijke volksgezondheid wordt nauwelijks iets gehoord. Ook al geloven wij van harte onze belijdenis, waar wordt gezegd, dat Gods Kerk zal worden bewaard tegen het woeden der gehele wereld. Hoewel zij somwijlen een tijd lang zeer klein en als tot niet schijnt gekomen te zijn in de ogen der mensen (art. 27 N.G.B.). Dit neemt evenwel niet weg, dat wij bij bijbels licht steeds weer opnieuw, de tijd, waarin wij leven moeten beproeven. Hoe wordt er in onze moderne samenleving tegen de kerk aangekeken? Hoe ziet de kerk zichzelf?

Voor de beantwoording van de eerste vraag blikken wij even terug naar het achter ons liggende jaar, waarin zelfs geruime aandacht werd gegeven aan de kerk. In de maanden mei t/m medio augustus 1997 was er in Utrecht de gelegenheid om een tentoonstelling te bezoeken, waarvan de naamgeving al een bijzondere aantrekkingskracht op velen moet hebben uitgeoefend: 'Vier eeuwen domineesland'. Niet minder dan 35.000 predikanten, die sinds de Hervorming het Woord onder ons volk verkondigden, werden als bezienswaardigheden 'uitgesteld'. De gedachte alleen al, dat deze eigenaardige expositie gehouden werd in een museum, houdt al een bepaalde kwalificatie in van de waardering van de kerk en haar voorganger. Behoren zij inderdaad tot het verleden? Een achterhaalde zaak? Alleen nog van enige waarde om opgeborgen te worden op een plaats, waar men gebruikelijk bepaalde antiquiteiten bewaart? Maar niet meer waard om gebruikt te worden. Zeker niet in deze tijd. Onbruikbaar. Daarnaast werden er enkele publicaties uitgegeven, waarvan de inhoud een zeker heimwee verraadde naar vroeger. Toen het (beter) anders was! Er werd zelfs op een gecombineerde vergadering van hervormde en gereformeerde predikanten gesproken over het thema: De dominee gaat voorbij! De titel van dit referaat was kennelijk

Gaat de dominee voorbij? (1)

'Kunnen jullie het nogal redden?' Zó ongeveer luidde de vraag, die al weer enige tijd geleden aan mijn vrouw en mij werd gesteld door een predikantsweduwe. Het was ná de intrededienst van een bevriend collega. Omdat de vraag nogal onverwachts naar ons toekwam, begrepen wij eigenlijk niet precies waarom deze vraag juist aan ons gesteld werd. Was het uit medelijden of uit medeleven? Was zij zozeer met ons begaan, omdat zij uit eigen ervaring wist, wat er niet al op een (groot) predikantsgezin kan afkomen? Was het uitsluitend materiële zorg of was haar vraag juist betrokken op de omstandigheden, waarin wij mogen

dienen. Binnen een unieke gemeenschap, in meer dan één opzicht! Wijlen Ds. D. Slagboom moet immers meer dan eens gezegd hebben: 'Er is maar één Urk'. Uit het gesprek, dat n.a.v. deze vraag volgde, bleek al spoedig, dat bedoeld werd op het algemeen gevoelen, dat het predikantschap vandaag anders is als vroeger. In ieder geval staat niet alleen het ambt, maar ook het gehele kerkelijke leven, onder een bepaalde druk, die niet onderschat moet worden. Uit de gestelde vraag sprak dus een meer dan normale betrokkenheid met het wel en wee in het kerkelijk leven, in de breedste zin van het woord. Wie geen vreemdeling

ontleend aan het gelijknamige boek, dat (als ik het wel heb in de jaren zeventig verscheen) eerder veel tongen en pennen in beweging bracht.

Hoe men ook tegen deze benaderingswijze aankijkt en een bepaald geluid laat horen, zeker is, dat er een bedenkelijke beweging binnen onze samenleving op gang is gebracht door allerlei invloeden, die weleens een grotere schade zou kunnen berokkenen dan wij ons op dit moment bewust zijn.

Mede om deze reden heeft het mij verbaasd, dat er nauwelijks aandacht gegeven is aan een ogenschijnlijk klein boekje, met haast dezelfde titel als het eerder genoemde (geruchtmakende boek): Gaat de dominee voorbij? Dit kleine boekje is echter van grote betekenis tot het verstaan van de wijze, waarop onze samenleving kijkt naar de kerk. En anderzijds geeft het ook inzicht in de manier, waarop de kerk zichzelf beoordeelt c.q. waardeert. Het is van de hand van Ds. M.J.C. Blok en verscheen in 1995.

Even heb ik geaarzeld of ik het al of niet zou (mogen) bespreken. De aarzeling werd overwonnen toen mij de vraag werd gesteld: 'Kunnen jullie het nogal redden?'

Dat het daarbij niet gaat om het ambt van predikant te rechtvaardigen of veilig te stellen, maar veel meer om inzicht te geven aan wat er momenteel aan de hand is, in kerk en samenleving, wordt bij de behandeling van het bovengenoemde boekje vanzelf wel duidelijk.

Bovendien draagt het niet voor niets de ondertitel: 'een boekje voor dominees en andere kerkgangsters'.

Ik heb het voornemen om in een aantal artikelen met u eens te luisteren naar de behartigenswaardige opmerkingen van Ds. Blok, die op een praktische wijze zijn visie geeft op wat ik zou willen noemen het proces van geestelijke uitholling binnen onze kerken (ongeacht van welke signatuur) en niet minder de samenleving, waarin zij nog steeds haar plaats mag hebben. Met geen andere roeping als die van vroeger. Om het 'alzo spreekt de HEERE Heere', luid en duidelijk te verkondigen. Met woord en daad. Tegen de geest van de tijd in, die al veel te lang bezig is onze samenleving te verloederen als nooit tevoren. Hoeveel ligt de tijd immers achter ons, dat nog gezegd kon worden:

*'Hoe gezegend in ons land
Is het vak van predikant!
Godes hand rust, buiten kijf,
Zichtbaar op dit vroom bedrijf'*

Toen deze regels werden gedicht, moet er een zekere spot in hebben geklonken. Een toon van spot, die door de ernst van de tijd achterhaald, ons nu voor de indringende vraag stelt, of wij er werkelijk van doordrongen zijn in welke gevaarlijke geestelijke crises wij ons aan het einde van de twintigste eeuw bevinden?

ds. J.H. van Dijk

Voorjaarsconferentie D.V. 20-23 februari 1998

Thema: "De kracht van het Evangelie in het laatste der dagen"

Spreekers:

1. Vrijdagavond Ds. F. Stevens uit Hoogetveen (gevang. pastoraat)
"Elk oog zal Hem zien als Hij komt"
2. Zaterdagmorgen Dhr. C. Janse uit Waddinxveen
(voorm. zendingswerker)
"Gedreven door Zijn liefde"
3. Zaterdagavond
Ds. G.J. Capellen uit Den Haag
"Het werk van de Heilige Geest in evangelisatie"

Leiding: Evangelist J.W.N. van Dooijeweert uit Velp

Plaats: Oudewater

Kosten: f 225,-; echtp. f 400,-
(volpension)

Inl./aanmeld.: "IRS werkgroep
Bezinning en evangelisatie", tel. 026-3634959

Boekbespreking

J.M. Vermeulen, **Het grootste wonder**, Uit het leven van Ds. M.A.

Mieras, 240 blz., f 45,-, Uitgeverij de Groot Goudriaan - Kampen.

In dit keurig uitgevoerde boek komt het leven en het werk van Ds. M.A. Mieras naar voren. De vierde druk ligt voor ons. Voor het eerst is de herdenkingsdienst ter gelegenheid van het 25-jarig verblijf te Krimpen a/d IJssel opgenomen. De omslag is mooier dan de vorige uitgaven. Ook deze druk zal zijn weg wel weten te vinden. (In de vorige aflevering van ons blad zijn per ongeluk de besprekingen van een boek over Ds. L. Gebrard en Ds. M.A. Mieras door elkaar geraakt, wat met deze bespreking gecorrigeerd is.)

DEPUTATEN ONDERLINGE BIJSTAND EN ADVIES

zijn door de Generale Synode aangewezen om de kerken o.m. bij te staan bij financiering kerkbouw en financiering predikantskosten. Vijf deputaten worden rechtstreeks door de Generale Synode benoemd. Per 1 januari 1999 komt vrij de functie van

SECRETARIS m/v

Deputaten zullen graag in contact treden met personen die bereid zijn voor deze belangrijke functie te worden voorgedragen.

Takenpakket

- voorbereiding van de agenda
- notulering van een beperkt aantal vergaderingen
- verzorging van de correspondentie
- opstelling rapporten
- aanlevering statistische gegevens
- controle van de toezeggingen

Gewenst

- een goede stelvaardigheid
- een helder financieel en boekhoudkundig inzicht
- kennis van tekstverwerking en database
- enig inzicht in de kerkelijke kaart
- voldoende beschikbaarheid

Aan deze functie is behoudens kostenvergoeding geen beloning verbonden.

Informatie bij de voorzitter, drs. H.J. van Maanen, tel. 0318-650843 en/of de secretaris, de heer J.C. de Jong, tel. 023-5276453.

Reacties aan de voorzitter, Langenberglaan 5, 6711 HK Ede.

- Wij verzorgen begrafenissen in elke woonplaats op de Veluwe en in Flevoland
- Opbaring zowel thuis als in elk gewenst rouwcentrum
- Ongeacht bij welk begrafenis fonds men (eventueel) is aangesloten
- Dag en nacht bereikbaar
- Geen crematies

Begrafnisverzorging Vos

Het Drie 32
3888 KE Uddel
Tel. 0577 - 401689

Boekhandel Vos

Burg. Winklerplein 25
3362 AA Sliedrecht
Tel/Fax 0184 - 412461

Zoek bij ons een boek!
Levering door geheel Nederland.

Honger en kou in Oekraïne

In Oost-Europa wordt pure armoede geleden. Duizenden mensen in Bulgarije, Moldavië, de Oekraïne en Roemenië dreigen deze winter te sterven van honger en kou. Voor f 20,- per maand helpt u een arm gezin overleven. Bel 033 - 2463208 voor meer inlichtingen.

Winterhulp Oost-Europa

Giro 3535181

Stichting Kom Over En Help
Postbus 138
3860 AC Nijkerk

**Hulp aan kerken en
christenen in Oost-Europa**

Bemiddeling Kraam- en Gezinszorg Meijer (B.K.G.M.)

Reeds velen maakten gebruik van de bemiddeling voor Kraam- en/of Gezinszorg.

Heeft u Kraam- of Gezinszorg nodig en u bezit geen TV, bel dan gerust.

Bemiddeling Kraam- en Gezinszorg Meijer

Telefoon 0294-231145, mevr. J. Meijer.

Welkom in Elspeet!

Hotel
Pension
Appartementen Tel. 0577 - 492142

De Feytshof

Op ons Vakantiepark bieden wij U:

- *Royale hotelkamers*
- *25 gezellige appartementen 2-10 pers. (ook mogelijk op vol-pens. basis)*
- *volop speelruimte voor de kleintjes en leuke activiteiten voor de groten*
- *en onze bijzonder goede keuken voor hen die van smullen houden.*

Datheen Samenzangavond Zierikzee

onder auspiciën van de stichting "Petrum Dathenum" te Krabbendijke. Gezongen wordt uit "De Psalmen Davids" naar de berijming van Perus Datheen in de Chr. Ger. Kerk te Zierikzee.

Thema: *"De Genade des ouden tijds"*
door Datheenkenner J.C. Rommers te Krabbendijke.

Dankwoord en Sluiting: Ds.J. Oosterbroek.

Zaterdag 7 februari 1998
Aanvang 19.30 uur.

Plaats uw

familieberichten

in Bewaar het Pand

**Bijbels in
Statenvertaling**

GBS

Huisbijbels in diverse uitvoeringen

G20	18 x 28 cm, kunstleer, kleursnee extra grote letter	f 67,50
M20	16 x 24 cm, kunstleer, kleursnee	f 60,-
K20	13 x 21 cm, kunstleer, kleursnee	f 52,50
G20k	als G20, met koperen sloten	f 137,50
G21	als G20, met Psalmen (1773) en Formulieren	f 105,-
M20k	als M20, met koperen sloten	f 122,50
K21	als K20, met Psalmen (1773 of Datheen) en Formulieren	f 79,50
K21k	als K21, met koperen sloten, kunstleer	f 155,-
K23k	als K21k, in fraaie leren band	f 310,-

Speciaal voor slechtzienden, zeer grote letter:
GLBOT Oude Testament in 4 delen f 155,-
GLBNT Nieuwe Testament in 2 delen f 60,-

Ook verkrijgbaar in de boekhandel.
Een uitgebreide folder wordt op uw verzoek toegezonden.

Gereformeerde Bijbelstichting
Postbus 168, 4140 AD Leerdam, tel.: (0345) 610 155